

S. Sl.

Nauka w Akademickim Gimnazjum Toruńskim

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 14/1, 210-211

1969

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

W sam dzień rocznicy urodzin uczonego, 30 listopada, w Filharmonii Pomorskiej w Bydgoszczy odbył się uroczysty koncert. Trwałym zaś uczczeniem braci Śniadeckich w tym mieście było nadanie z dniem 30 listopada Wyższej Szkole Inżynierskiej w Bydgoszczy odbył się uroczysty koncert. Trwałym zaś uczczeniem braci Śniadeckich przy placu Kościeleckich — imienia Jędrzeja Śniadeckiego. W tymże dniu odbyła się poświęcona rocznicy sesja naukowa bydgoskiego oddziału Towarzystwa Pediatrycznego, na której referenci z Bydgoszczy, Gdańska, Warszawy i Żnina wygłosili łącznie 6 referatów na temat działalności lekarskiej, a w szczególności pediatrycznej, uczonego oraz na temat jego podobizni i związków z miastem rodzinnym.

W cztery dni później, 3 grudnia, Gdańskie Towarzystwo Naukowe zorganizowało w gdańskim Ratuszu Staromiejskim akademię, na której wykład o poglądach Jędrzeja Śniadeckiego na fizykę i chemię życia wygłosił prof. M. Żydowo z Akademii Medycznej w Gdańsku. Jednocześnie w holu Ratusza otwarto wystawę dzieł uczonego i publikacji o nim, przy czym wiele eksponatów pochodziło ze zbiorów prof. Żydowy.

Naukowego podsumowania obchodów dokonała sesja zorganizowana w Krakowie w dniu 7 grudnia przez Komitet i Zakład Historii Nauki i Techniki PAN², uroczyste zaś zamknięcie obchodów odbyło się w Żninie dnia 15 stycznia 1969 r.

Działający w Żninie Komitet Obchodów nie zaprzestał jednak działalności, zamierzając m.in. zebrać i wydać drukiem naukowe i popularnonaukowe materiały stanowiące płon jubileuszu oraz wybić medal pamiątkowy.

E. O., Z. Br.

NAUKA W AKADEMICKIM GIMNAZJUM TORUŃSKIM

W dniach 12—13 września 1968 r. odbyła się w Toruniu dwudniowa sesja naukowa, zorganizowana przez Towarzystwo Naukowe w Toruniu oraz Komitet Obchodu 400-lecia Gimnazjum Akademickiego im. M. Kopernika w Toruniu. Pierwszy dzień obrad przedzobiorowej. Zagajenie naukowe sesji wygłosił doc. Z. Zdrójkowski. Po dwu referatach prof. H. Barycza *Oświata i nauka w dawnej Polsce w XVI—XVII wieku*¹ doc. S. Salmonowicza *Toruńskie Gimnazjum Akademickie w dobie oświecenia (1682—1793)* nastąpiły krótkie komunikaty naukowe: prof. K. Kubika o rozwoju nauk ścisłych w Gimnazjum Toruńskim i dra L. Mokrzeckiego *Nauki historyczne w Akademickim Gimnazjum Toruńskim u schyłku XVII wieku*. W dyskusji prof. B. Nadolski kładł szczególny nacisk na znaczenie Gdańska w życiu naukowym Prus Królewskich, na co doc. Salmonowicz odpowiedział, iż wszelkie porównania z ośrodkiem gdańskim są zawadne, ponieważ ośrodek ten jest stosunkowo mało jeszcze zbadany w porównaniu z Toruniem. Obrady poranne podsumowała doc. M. Chamcówna, podkreślając m.in. dyskusyjność złożonej problematyki rozwoju nauki. Po przerwie obiadowej referat *Rola Gimnazjum Toruńskiego w dziejach kultury umysłowej na Pomorzu Gdańskim w dobie odrodzenia* wygłosił prof. Nadolski, który, rzucając obraz rozwoju szkolnictwa na tło dziejów kultury, obszernie omówił proces podnoszenia szkół Prus Królewskich do rangi akademickiej. W dyskusji wskazywano m.in. na konieczność badań nad perygrynacjami studentów z Prus (prof. A. Vetulani) oraz właściwej oceny dorobku tolerancji w życiu Rzeczypospolitej szlacheckiej (doc. Salmonowicz).

² Sprawozdanie z tej sesji ukaże się w następnym numerze „Kwartalnika”.

¹ Wobec nieprzybycia prelegenta referat jego został odczytany.

Obrady drugiego dnia sesji poświęcone były dziejom Gimnazjum w wiekach XIX i XX, kiedy nie grało już ono roli ośrodka naukowego. Referaty wygłosili: prof. Z. Grot, doc. Zdrójkowski, mgr H. Podlaszewska, po czym przedstawiono liczne komunikaty. Podsumowania sesji dokonał doc. Salmonowicz, który wskazał m.in. na konieczność rozwijania zespołowych badań nad dziejami kultury Prus Królewskich nie tylko wysiłkiem ośrodka toruńskiego, ale także poprzez ożywienie zainteresowań tymi zagadnieniami ze strony katedr pedagogiki, Zakładu Historii Nauki i Techniki PAN i innych instytucji naukowych.

S. Sl.

JUBILEUSZ NAJSTARSZEGO POMORSKIEGO CZASOPISMA HISTORYCZNEGO

Dnia 11 września 1968 r. w sali Senatu Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu odbyła się uroczystość jubileuszowa z okazji 60-lecia czasopisma „Zapiski Historyczne”. Referat okolicznościowy wygłosił prof. dr Marian Biskup, długoletni redaktor „Zapisków”.

Czasopismo to powstało w 1908 r. pod nazwą: „Zapiski Towarzystwa Naukowego w Toruniu”. Początkowo zawierało drobne prace przyczynkarskie z zakresu archeologii, historii, językoznawstwa i etnografii oraz kronikę Towarzystwa. Głównym polem zainteresowań pisma było Pomorze Gdańskie i ziemia chełmińska. W okresie międzywojennym zakres tematyczny „Zapisków” poszerzył się o historię oświaty, drukarstwa i wojskowości. W połowie lat trzydziestych coraz częściej pojawiać się zaczęły prace obszerniejsze, jeśli zaś idzie o zasięg geograficzny — pojawiły się prace dotyczące problematyki bałtyckiej i hanzeatyckiej. W 1948 r. ustalono podtytuł: „Kwartalnik poświęcony historii Wielkiego Pomorza”, w 1955 r. tytuł „Zapiski Towarzystwa Naukowego w Toruniu” zmieniono na „Zapiski Historyczne Poświęcone Historii Pomorza”, w 1968 r. czasopismo otrzymało tytuł „Zapiski Historyczne” z podtytułem „Kwartalnik Poświęcony Historii Pomorza i Krajów Bałtyckich”. Wydawcą jest nadal Towarzystwo Naukowe w Toruniu.

Z. Br.

POKAZOWY WYTOP ŻELAZA W DYMARKACH ŚWIĘTOKRZYSKICH

W dniach 14 i 15 września 1968 r. Nowa Słupia przeżywała niespotykany w jej dziejach najazd. Główną atrakcją dla ok. 50 tysięcy turystów były zrekonstruowane ziemne piecyki dymarskie, w których — podobnie jak w pierwszych wiekach naszej ery — wytapiano żelazo. Impreza ta zapoczątkowana w ubiegłym roku¹, a mająca na celu wykorzystanie osiągnięć naukowych dla spopularyzowania historii hutnictwa żelaza na naszych ziemiach przerosła zatem oczekiwania organizatorów.

Na piecowisku doświadczalnym położonym obok pawilonu Muzeum Starożytnego Hutnictwa im. M. Radwana², zbudowano pięć dymarek, założono dwa mielesze i trzy stopy do prażenia rudy. Dymarki miały różne wysokości szybków, ponieważ naukowym celem wytopów było uchwycenie zależności pomiędzy tą wysokością a wielkością nawęglenia otrzymanej gąbki. Podczas pokazu widzowie mieli przed sobą cały cykl produkcyjny, począwszy od wylewania węgla drzewnego i prażenia rudy, aż do pracy samych dymarek, do których powietrze doprowadzano ręcznymi miechami. Przez cały czas trwania wytopu informacji udzielali naukowcy Akademii

¹ Por. informację *Dymarki 67* w nrze 1/1968 „Kwartalnika” (s. 233).

² Por. informację o nadaniu temu muzeum imienia M. Radwana w nrze 4/1968 „Kwartalnika”, s. 865.